

## **Evaluatie Samen Sterk in het Buitengebied**

**Auteur**

3 regionale  
projectleiders SSiB

**Datum**

10 september 2013



# Evaluatie Samen Sterk in het Buitengebied

## 1. Inleiding

### Het project

Het handhavingsproject Samen Sterk in het Buitengebied (SSiB) is een pilotproject gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het buitengebied door het vergroten van de pakkans bij overtredingen. Hierbij gaat het om het optreden tegen overtredingen als het dumpen van afval, het wildcrossen in natuurgebieden, stroperij en illegale lozingen in bodem en oppervlakte water. Door middel van het project wordt de samenwerking tussen de vele verantwoordelijke instanties voor de handhaving in het buitengebied versterkt, worden acties op elkaar afgestemd en wordt in het veld kennis en informatie gedeeld. Deelnemende organisaties zijn provincie, gemeenten (35), waterschappen, politie, natuurterreinorganisaties en de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit. Deze zijn vertegenwoordigd in de drie regionale stuurgroepen van het project.

Deze evaluatie moet inzicht geven in de meerwaarde van SSiB, ook in de veranderende toekomst. Het concept van SSiB dateert uit 2008. Anno 2013 zijn er veel nieuwe ontwikkelingen die moeten worden meegewogen in de toekomstvisie bij de herijking van SSiB. In dit document wordt SSiB in de context van die ontwikkelingen geplaatst. Deze evaluatie beoogt meer dan alleen het verzamelen van feiten, die zijn gerelateerd aan de doelstellingen van SSiB.

### Opbouw van deze notitie.

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de aanleiding, doelstelling en werkwijze van het project.

Aansluitend worden de in de regio's behaalde resultaten gepresenteerd.

In hoofdstuk 3 wordt een overzicht gegeven van nieuwe ontwikkelingen in de samenleving en het handhavingsbeleid. Deze worden geduid in het kader van de positionering van SSiB.

## 2. Het project “Samen Sterk in het Buitengebied”

### 2.1 Aanleiding

Het concept voor SSiB is in 2008 ontwikkeld door provincie en andere handhavingspartners. SSiB is de vertaling van het speerpunt “Groene Wetten”, dat is vastgelegd in de Brabantse Handhavingssamenwerking. Aanleiding voor het project is dat het buitengebied in Brabant verrommelt en dat de handhaving onder druk staat. Vaak ligt de focus in de handhaving op bedrijven (inrichtingen) en op het stedelijk gebied. Ook de politie richt zich in haar inzet meer op stedelijke problematiek.

Het landelijke gebied kent bovendien een groot aantal wetten en verordeningen m.b.t. milieu, natuur en landschap. Deze wet- en regelgeving is versnipperd en complex. Er is een groot aantal bevoegde gezagen en handhavende instanties die elk voor hun deel verantwoordelijk zijn voor de handhaving. Men is niet altijd op de hoogte van elkaars acties en deskundigheden, maakt weinig gebruik van elkaars informatie en het risico bestaat dat men langs elkaar heen werkt. Hierdoor is er in het buitengebied een kleine pakkans bij overtredingen en wordt deze pakkans door burgers en organisaties ook minder beleefd.

Om deze versnippering tegen te gaan en meer aandacht te krijgen voor niet-inrichtinggebonden activiteiten in het buitengebied hebben GS in het kader van het Bestuursakkoord uit 2008, middelen beschikbaar gesteld voor een etalageproject in de vorm van het pilot SSiB. Deze bijdrage is ongeveer 50% van de totale projectkosten.

### 2.2 Doelstellingen

Kern van het project is dat de samenwerking tussen de diverse handhavers wordt versterkt, dat zij informatie en deskundigheden delen, dat zij een oog-en-oorfunctie voor elkaar vervullen en dat daardoor de pakkans en naleefgedrag in het buitengebied worden vergroot.

De doelstellingen van SSiB zijn gelaagd. Van abstract naar concreet:

- a. *Het verbeteren van de kwaliteit van het buitengebied.* Dit is het uiteindelijke maatschappelijke doel van het project (outcome);
- b. *Het vergroten van het naleefgedrag;*
- c. *Het vergroten van de pakkans en de beleving hiervan;*
- d. *Effectiever, professioneler en doelmatiger toezicht en handhaving;*
- e. *Netwerkontwikkeling. Het versterken van de samenwerking* tussen de diverse handhavende instanties en met andere belanghebbende organisaties in het buitengebied (bijv. vrijwilligersorganisaties). Concreet is dit het organiseren van gezamenlijke handhavingsacties en netwerkbijeenkomsten. En daardoor elkaar beter weten te vinden, het leren van elkaar en het doorzetten en het signaleren van overtredingen naar elkaar (versterking oog-en oorfunctie).

Goede frequente *communicatie* in de media over het optreden (acties, controles, PV'en) en SSiB zijn belangrijk om de doelstellingen te realiseren. Bekendheid met de handhaving versterkt de pakkansbeleving.

## 2.3 Werkwijze

### Start en uitrol

Het SSiB-project is in 2009 gestart als pilotproject in de regio Zuidoost-Brabant, met de intentie het project uit te rollen naar geheel Noord-Brabant en het project te evalueren om te bezien of en hoe SSiB kan worden voortgezet. Het project is begin 2012 gestart in de regio Brabant Noord en in de regio Midden- en West-Brabant.

### Regionale handhavingsteams

De kern van het project wordt gevormd door drie regionale handhavingsteams. De regiohandhavers van deze teams zijn speciaal voor het project aangesteld. Zij fungeren als spin in het web, doen opsporingen en rapporteren overtredingen aan de deelnemende organisaties. Zij ontwikkelen een netwerk en stimuleren dat de deelnemende toezichthouders en handhavers voor elkaar een oog-en-oorfunctie vervullen. Zij organiseren gezamenlijke handhavingsacties en netwerkbijeenkomsten, bevorderen en bundelen deskundigheid. Per regio is er één parttime coördinator, die verantwoordelijk is voor de operationele aansturing en voor de communicatie met de deelnemende partijen, stuur- en werkgroepen en regionale media.

### Deelnemende organisaties

Momenteel nemen in drie regio's ongeveer vijftig organisaties deel, waaronder een groot aantal gemeenten en de grote natuurterrein organisaties. Deelnemende organisaties (per 1-1-2013) zijn de drie politieregio's in Brabant (RMT's), Het Brabants landschap, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de waterschappen Brabantse Delta, Aa en Maas en De Dommel, De Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA), 36 gemeenten en de provincie Noord-Brabant. Daarnaast zijn er op diverse niveaus functionele contacten met Rijkswaterstaat, BPG (vereniging Brabantse Particuliere Grondbezitters) en diverse landgoederen, IVN, vogelwerkgroepen en wildbeheereenheden.

### Samenwerkingsovereenkomsten en stuurgroepen

- Aan het project liggen drie samenwerkingsovereenkomsten (één per regio) van de deelnemers ten grondslag, die op 1 augustus 2013 aflopen. Ook loopt op dat moment de financiering van het project door de deelnemers af. In de samenwerkingsovereenkomsten is vastgelegd dat SSiB zal worden geëvalueerd.
- Per regio is uit bovenstaande organisaties een bestuurlijke stuurgroep gevormd, die worden voorgezeten door een Burgemeester van één van de deelnemende gemeentes. In de regio Brabant Noord is deze stuurgroep gekoppeld aan de contactgroep van het Bestuurlijke Regionale Handhavingsoverleg. Daarnaast is per regio een ambtelijke werkgroep (of klankbordgroep) actief.

### Uitvoering door regionale milieudiensten

Het project wordt in opdracht van de deelnemers per regio uitgevoerd door de regionale milieudiensten: de SRE-milieudienst, de RMD en de RMB. Deze milieudiensten gaan in 2013 "op" in omgevingsdiensten die thans in Brabant worden gevormd. Per 1-1-2013 zijn bij de afbouw van de RMD de rechten en plichten m.b.t. SSiB overgedragen aan de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant. De RMB en de SRE volgen later dit jaar. De omgevingsdiensten zijn dan tot 1 augustus 2013 opdrachtnemer voor SSiB in hun regio.

### Verbreding van "kleursporen", strafrechtelijk en bestuursrechtelijk

- De samenwerking in het buitengebied wordt verbeterd en verbreed naar meerdere kleursporen. Naast het "groene" kleurspoor, participeren ook het "blauwe" kleurspoor (water) en het "bruine" kleurspoor (bodem en ontgroningen) in het project.
- De aanpak is gericht op bestuursrecht én strafrecht en indien van toepassing op de onderlinge samenhang van beiden.

### Klachtentelefoon, meldingen en afhandeling

- Er is een centraal telefoonnummer (0900-9965432) ongesteld waar burgers of andere handhavende instanties 24 uur per dag overtredingen en klachten kunnen melden. Dit centrale

nummer is onderdeel van het MKC (provinciale Milieuklachten Centrale). De meldingen van de deelnemende handhavende instanties komen veelal rechtstreeks bij de regionale handhavingsteams binnen.

- Het registreren, oppakken en afhandelen van deze meldingen binnen het netwerk heeft hoge prioriteit. De drie teams hebben daartoe een 7x24 uurs oproepdienst georganiseerd. De meldingen worden in goed overleg doorgezet naar de betreffende verantwoordelijke instanties of door de regiohandhavers zelf afgehandeld. De afhandeling van zaken is zorgvuldig geregistreerd. Signalering en afhandeling worden gemonitord. In twee regio's werkt men met het voor handen zijnde Boa-registratiesysteem.

#### Financiën

De kosten van het project worden gezamenlijk gedragen door de deelnemers. Afhankelijk van de regio dragen de meeste deelnemers per jaar € 5.000 tot € 9.000,- bij. Deze bijdragen worden tot 1 augustus 2013 verdubbeld door de provincie, die de grootste financier is. De totale kosten van het project bedragen met het huidige aantal deelnemers Brabantbreed circa € 900.000,- per jaar. (7,5 fte, dienstauto's en 0,7 fte. coördinatie).

## **2.4 Resultaten en bevindingen**

De resultaten van SSiB in de drie regio's, zoals aantallen meldingen en interventies, zijn gemonitord in de registratiesystemen van de regionale milieudiensten die het project hebben uitgevoerd. Deze gegevens vormen een belangrijke basis voor de drie evaluatierapporten die onder de verantwoordelijkheid van de regionale stuurgroepen zijn opgesteld. In tabel 1 wordt per regio een overzicht gegeven van de deze meldingen/constateringen en de acties. *[tekst weggelaten]* Om meer inzicht te geven in de werkwijze, impact en kwalitatieve aspecten van het project worden in de tekst ook quotes van deelnemers gebruikt.

- **De pakkans is vergroot door gericht en effectief toezicht in buitengebied.**

Toelichting: Door de regiohandhavers zijn een groot aantal eigen constatering gedaan, er zijn meldingen en klachten behandeld en er zijn handhavingacties opgezet en uitgevoerd.

De bekendheid van SSiB neemt toe. Dit is op te maken uit het aantal meldingen/klachten via 0900-9965432 en uit de groeiende contacten met de handhavingpartners, particuliere grondbezitters en burgers in het buitengebied. Uit de registraties blijkt dat afval gerelateerde overtredingen, het illegale motorcrossen en meldingen over stroperij de boventoon voeren. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de eerder benoemde prioriteiten, welke zijn beschreven in het werkplan, goed zijn gekozen.

### **Tabel 1. Evaluatiegegevens SSiB.**

#### **1a. Meldingen en constatering**

|                                                                             | Bij piketnummer of klachtencentrale* | Rechtstreeks aan SSiB door burger | Rechtstreeks aan SSiB door partners en andere instanties | Door SSiB team zelf geconstateerd. | Totaal |
|-----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------|----------------------------------------------------------|------------------------------------|--------|
| Regio Zuidoost (periode van 1-7-2011 tot 1-4-2013) <b>21 mnd.</b>           | 216                                  | gering                            | 245                                                      | 400                                | 861    |
| Regio Noord (periode van 1-2-2012 tot 1-3-2013) <b>13 mnd</b>               | 154                                  | 80                                | 160                                                      | 417                                | 811    |
| Regio Midden- en West (periode van 01-02-2012 tot 31-12-2012) <b>11 mnd</b> | 92                                   | 19                                | 65                                                       | 276                                | 452    |

\* via klachtentelefoon 0900-9965432

### 1b. Acties SSiB-team

|                                                                             | Waarschuwing door regio handhaver | Proces Verbaal door regio handhaver | Voor afhandeling doorgegeven aan bevoegd instantie of afgehandeld volgens afspraak. |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
| Regio Zuidoost (periode van 1-7-2011 tot 1-4-2013) <b>21 mnd.</b>           | 62                                | 88                                  | 711                                                                                 |
| Regio Noord (periode van 1-2-2012 tot 1-3-2013) <b>13 mnd</b>               | 160                               | 80                                  | 571                                                                                 |
| Regio Midden- en West (periode van 01-02-2012 tot 31-12-2012) <b>11 mnd</b> | 12                                | 74                                  | 366                                                                                 |

### 1c Overige Evaluatiegegevens SSiB

#### Integrale acties die in samenwerking zijn opgepakt:

Totaal zijn circa 95 integrale acties in samenwerking opgepakt<sup>1</sup>. De onderverdeling:

- In Regio Zuid-Oost: Bij benadering 60 acties.
- In Regio Noord: 12 gezamenlijke wildcrossacties en 7 acties voortvloeiend uit surveillance
- In Regio Midden-West: 10 motorcross acties en 4 postacties t.b.v. stroperij.

#### Persberichten:

Totaal zijn 34 persberichten verzonden. De onderverdeling:

- In Regio Zuid-Oost: 25 persberichten, (aantal provinciebrede nieuwsbrieven.
- In Regio Noord: 15 persberichten. Ook wordt hier actief gebruik gemaakt van twitteren.
- In Regio Midden-West: 4 persberichten met als onderwerpen afval dump, XTC afval en illegale lozing.

#### Netwerkbijeenkomsten:

Totaal zijn 4 netwerkbijeenkomsten georganiseerd. Eén hiervan was een gezamenlijke provinciebrede met ongeveer 110 deelnemers. De onderverdeling naar regio:

- In Regio Zuid-Oost: 1 regionale netwerkbijeenkomst. Hierbij waren ongeveer 65 deelnemers aanwezig.
- In Regio Noord: 1 regionale netwerkbijeenkomst. Hierbij waren ongeveer 90 deelnemers aanwezig.
- In Regio Midden-West: 1 regionale netwerkbijeenkomst. Hierbij waren ongeveer 75 deelnemers aanwezig.

#### - Door het SSiB ontstaat er meer kennis en inzicht in de problemen in het buitengebied.

Toelichting: Er is inmiddels een goed beeld van de problemen die zich in het buitengebied voordoen. Door met meer ogen te gaan kijken wordt er steeds beter gezien! Motorcrossers zorgen in natuurgebieden voor veel irritatie, de overlast die ze veroorzaken en de schade die wordt achterlaten is voor iedereen duidelijk zichtbaar. Voor het herkennen van een illegale toepassing van drijfmest op een akker is al veel meer kennis en expertise noodzakelijk. Eventuele stankoverlast zou wellicht een indicatie kunnen zijn. Maar een wildstroker die na zonsondergang werkt en de gevolgen daarvan komen nauwelijks in beeld. Veel problemen in het buitengebied worden pas ontdekt als men er bewust naar op zoek gaat: "je gaat het pas zien als je het doorhebt". Binnen 'Samen Sterk in het Buitengebied' gebruiken de regiohandhavers (milieuboa's) een actief netwerk van professionals en betrokken burgers om juist hiervoor de krachten te bundelen. Collectieve betrokkenheid en verantwoordelijkheid zijn de randvoorwaarden om de problemen zichtbaar en beheersbaar te krijgen. Er moeten duidelijke keuzes worden gemaakt. Nieuwe problemen dienen zich steeds weer aan, zoals allerlei drugsgerelateerde activiteiten die in toenemende mate naar het buitengebied verplaatsen. De pakkansbeleving is laag als er nauwelijks toezicht wordt ervaren. In het buitengebied val je nauwelijks op.

---

<sup>1</sup> Bij deze acties was de regiohandhaver coördinator en stelde deze in overleg met de partners doorgaans een draaiboek op.

- **De expertise van de regiohandhavers is belangrijke randvoorwaarde voor succesvolle aanpak.**

Toelichting : de kennis en ervaring die milieuboa's moeten kunnen leveren is een van de belangrijkste randvoorwaarden voor een succesvolle aanpak van milieudelicten in het buitengebied. De regiohandhavers van 'Samen Sterk in het Buitengebied' hebben de afgelopen jaren veel kennis en ervaring opgebouwd. Vooral door veel lastige zaken (die anders blijven liggen) toch zelf op te pakken. Op deze specifieke kennis en expertise wordt steeds vaker een beroep gedaan door de collega's in het veld. De intensieve samenwerking met het Regionaal Milieu Team (RMT) van de politie is daarvan een prima voorbeeld.

- **De regiohandhavers SSiB en de deelnemende organisaties hebben op uitvoerend niveau een sterk netwerk opgebouwd . De regiohandhavers fungeren als een spin in het web.**

Toelichting: Er zijn in totaal 13 regionale netwerkbijeenkomsten georganiseerd, waaraan gemiddeld 50 -70 toezichthouders/Boa's deelnamen, daarnaast is einde 2012 één Brabantbrede bijeenkomst georganiseerd waaraan 100 toezichthouders/Boa's deelnamen. Op deze bijeenkomsten waren alle SSiB-thema's aan de orde. Er is door de activiteiten van het project een netwerk ontstaan, waarin de specifieke deskundigheden als de contactgegevens van de medewerkers van de deelnemende organisaties bekend zijn. Bij de aanpak van misstanden en bij thema- of gebiedsgerichte acties kunnen steeds snel de juiste mensen worden ingezet. Dit heeft geleid tot een effectieve en efficiënte aanpak in het buitengebied. De successen binnen het project blijken sterk afhankelijk te zijn van goede persoonlijke verhoudingen. Klikt het in een persoonlijke relatie, dan komen resultaten haast vanzelf. Men is dan gemakkelijk bereid om een stapje extra te zetten voor de ander. Het steeds weer blijven investeren in de persoonlijke contacten is een zeer belangrijke sleutel naar succes.

- **De samenwerking in het veld is versterkt.**

Toelichting: vanuit het ontwikkelde netwerk is de gezamenlijke aanpak in het buitengebied verbeterd. Op specifieke thema's weten de partners elkaar te vinden. Ook voeren de regiohandhavers in samenwerking met de reguliere handhavers surveillances en gecoördineerde acties uit. Hierdoor zijn de deelnemende organisaties met elkaar nog actiever en succesvoller geworden in het aanpakken van misstanden in het buitengebied. Deelnemers geven aan dat de samenwerking goed verloopt. Ze hebben geïnvesteerd in het algemeen belang en in het belang van een ander. De meerwaarde van SSiB en de positieve uitstraling hiervan op hun eigen organisatie, wordt steeds meer gevoeld. Dit geldt ook organisaties zoals wildbeheereenheden en de politie, waar we op basis van opgebouwd vertrouwen steeds meer een professionele gesprekspartner zijn geworden en elkaar beter weten te vinden.

- **SSiB en de gehele handhaving in het buitengebied hebben veel positieve media-aandacht gekregen.**

Toelichting: opvallend is dat media graag berichten over zaken die in buiten- en natuurgebieden spelen. Logischerwijs betekent dit ook dat dit een brede interesse heeft bij de burgers. Hierop is bewust ingespeeld door bij succesvolle acties ook steeds actief de media te informeren. In de persberichten wordt steeds het SSiB-meldingnummer genoemd, waar misverstanden in het buitengebied kunnen worden gemeld. Er zijn naar schatting ruim 50 grotere of kleine krantenartikelen in de regionale dagbladen verschenen. Enkele van deze krantenartikelen zijn opgenomen in deze rapportage.

In het TV-journaal van Omroep Brabant was een einde 2011 een item over de uitbreiding van SSiB naar twee nieuwe regio's. Voor de toezichthouders/Boa's van de deelnemende organisaties zijn circa 12 nieuwsbrieven uitgebracht. Vanaf 2012 werd deze nieuwsbrief gezamenlijk voor de drie regio's uitgegeven.



### 3. Ontwikkelingen en risico's

#### 3.1 Ontwikkelingen in het buitengebied

In het buitengebied zijn een aantal maatschappelijke ontwikkelingen die essentieel zijn voor de waarde van het project Samen Sterk in het Buitengebied. Deze ontwikkelingen zijn:

##### 3.1.1 Aandacht en waardering voor natuur en landschap

In de media en in de politiek neemt de aandacht toe voor de waarde van landschap, flora en fauna. Het welzijn van dieren spreekt tot de verbeelding. Dierenmishandeling en -leed worden door velen als een probleem ervaren. Bekend zijn de opkomst van de Dierenpartij en de weerslag hiervan in programma's van andere politieke partijen. Met regelmaat doen media hierover verslag. Verwacht mag worden dat dit ook de lokale politiek niet onberoerd zal laten.

Regio's en grote steden hechten aan een goed leef- en vestigingsklimaat, om goed opgeleide professionals aan zich te binden. De nabijheid van toegankelijke natuurgebieden heeft hierin een belangrijke rol en de economische waarde van natuur wordt onderkend. De recreatiedruk op het buitengebied neemt toe. Ondanks bezuinigingen nemen provincies en andere partijen hun verantwoordelijkheid en investeren zij in landschapsprojecten. In Brabant wordt een deel van de Essent-gelden geïnvesteerd in Landschappen van Allure, met welluidende namen zoals de "Brabantse Wal", het Groene Woud en de Maashorst. Van de € 111 mln. Die het rijk in 2012 beschikbaar stelt voor de verwerving en inrichting van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), gaat € 23 mln. Naar Brabant. Hierdoor kunnen er zeven aansprekende projecten worden gerealiseerd. Naast deze investeringen zal er door partijen in het buitengebied ook geïnvesteerd moeten worden in zaken als onderhoud en handhaving. Momenteel wordt door de provincie het Handhavingsplan van het Natura 2000 gebied "Markizaat" voorbereid. Als SSiB wegvalt ontstaat er een probleem. Dit geldt ook voor de andere (20) Natura 2000 gebieden in Brabant, waar ook een handhavingsplan voor moet komen.

##### 3.1.2 Verplaatsing problematiek naar het buitengebied

Parallel aan bovengenoemde ontwikkelingen neemt de druk op het buitengebied toe. Een deel van de criminaliteit verplaatst zich naar buiten de stedelijke gebieden. Het buitengebied wordt een vrijplaats. Voorbeelden zijn de opkomst van XTC-labs en de exceptionele stijging van het storten van XTC-afval, de opkomst van hennepplantages, het storten van asbest. Daarnaast is er een toename van stroperij en andere illegale commerciële activiteiten zoals vogelvangst. Door lokale heffingen op afval wordt er ook meer huis-, tuin- en bedrijfsafval gestort in het buitengebied. Illegaal gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en illegale lozingen belasten het grondwater en oppervlaktewater. De recreatiedruk vergroot en is merkbaar in een toenemend aantal bedrijfsuitjes, pleziervaartuigen, dagjesmensen, offroad rijders (motoren, quads, solexen, vierspannen en mountainbikers). Deze druk leidt tot overlastklachten en tot schade aan flora en fauna. Ook het aantal grote bos- en heidebranden is de laatste jaren significant gegroeid, mede ten gevolge van toenemend vandalisme.

##### 3.1.3 Economische schade

De toenemende druk op het buitengebied leidt tot economische schade. Hierbij gaat het al lang niet meer alleen om schade aan flora en fauna en aan voorzieningen, zoals hekwerken, slagbomen, bebording, bewegwijzering en meubilair. De toenemende schade door bosbranden is slechts deels in euro's uit te drukken (kosten brandweer, herplant, materiaal, etc.). De minimale kosten voor het opruimen van een XTC-dumping zijn bedragen per keer € 8.000 tot € 15.000,- voor een gemeente of grondeigenaar. De gemeente Oirschot heeft aandacht voor dit probleem gevraagd. In korte tijd moesten vier dumpingen worden opgeruimd (kosten € 60.000,-). Mochten de vaten met het afval gaan lekken en in de bodem of het grondwater terecht komen dan is de economische schade groot, evenals de schade door het ontbranden van de licht ontvlambare stoffen. Tussen Alphen en Riel en recent in Dorst zijn inmiddels ook lekkende vaten aangetroffen. Staatsbosbeheer heeft berekend zij landelijk ongeveer € 0,5 mln. per jaar kwijt is aan saneringen ten gevolge van XTC-dumpingen. Met het opruimen van asbestplaten is per keer enkele duizenden euro's gemoeid. De kosten van het opruimen van gewoon huis-, tuin en bedrijfsafval blijven stijgen en er is roep naar compensatie uit de inkomsten op stortingsheffingen die zijn ingevoerd door de eigenaren van legale stortplaatsen.

Bij andere overtredingen worden door illegale praktijken andere ondernemers benadeeld. Door de concurrentievervalsing kan economische schade ontstaan of kunnen meer overtredingen worden uitgelokt.

### **3.2 Beleidsontwikkelingen in de handhaving**

Naast bovengenoemde algemene ontwikkelingen zijn er ook specifieke ontwikkelingen op het terrein van handhaving in het buitengebied. Deze zijn van belang voor de waarde en positionering van SSiB.

#### 3.2.1 Toenemende aandacht in de media voor handhaving in het buitengebied.

In de media is groeiende aandacht voor handhaving in het buitengebied. Handhavingsacties lenen zich goed voor verslaggeving in de media. Er is veel belangstelling bij een breed lezers- en kijkerspubliek. SSiB fungeert mede als bron voor deze aandacht en ontleent daar ook enige bekendheid aan. Deze media-aandacht is ook van groot belang om de beleving van de pakkans te versterken en het naleefgedrag te verbeteren.

*Toelichting:* De in paragraaf 3.1 genoemde ontwikkelingen vertalen zich door in de aandacht voor handhavingsacties in het buitengebied. Het is een onderwerp dat goed door televisie en de schrijvende pers in beeld is gebracht. De regionale SSiB handhavingsteams hebben niet alleen in korte persberichten aandacht gevraagd voor resultaten van acties, maar zijn ook door journalisten benaderd om mee te mogen lopen bij surveillances en controles. Dit heeft geresulteerd in items van Omroep Brabant, Brabants Dagblad, Eindhovens Dagblad, BN De Stem en De Gelderlander en de plaatsing van artikelen in huis-aan-huis bladen. Een aantal regiohandhavers heeft via de sociale media actief op deze belangstelling ingespeeld. De media-aandacht heeft geleid tot naamsbekendheid van SSiB, zeker in de “groene sector”. Bij een eventuele voortzetting van SSiB zou kunnen worden voortgebouwd op deze bekendheid. Soms zijn door de media ook ander aanduidingen gebruikt, zoals ‘de veldpolitie’ door het ED. Ondanks deze groeiende aandacht is de prioriteitstelling door de verantwoordelijke instanties voor handhaving echter wisselend.

#### 3.2.2 Terugtrekken politie en gemeenten uit het buitengebied

Veel handhavende instanties in het buitengebied worden geconfronteerd met landelijke bezuinigingen. Hierdoor moeten zij zich voortdurend herbezinnen op de uitvoeren van hun taken. Dit schept echter ook nieuwe kansen. Samenwerking is ook een geëigende manier om tot kosten besparingen te komen. Het terugtrekken van gemeenten en politie uit toezicht en handhaving in het buitengebied laten SSiB niet onberoerd. Er ontstaat meer vraag om toezicht vanuit het project en ook om het meer zelf afhandelen van geconstateerde overtredingen. De beleidslijnen zijn zo krachtig en evident dat het idee dat SSiB aanvullend is op ‘bestaand’ toezicht en handhaving onder zware druk komt te staan.

*Toelichting:* Bij veel gemeenten taant de belangstelling voor de handhaving in het buitengebied. Prioriteit wordt gegeven aan de handhaving m.b.t. het stedelijke leefdomein. De inzet van Buitengewone opsporingsambtenaren (Boa's) wordt nog wel eens vereenzelvigd met het optreden tegen parkeerovertredingen en werkzaamheden van bepaalde stadswachten. Bij veel gemeenten is de Boa-aandacht voor het milieu in het buitengebied sterk afgenomen. Deze Milieu-boa's moeten periodiek kostbare opleidingen volgen en brengen door hun specialisme ook hogere salariskosten met zich mee. Door het terugtrekken van gemeenten en de verminderde inzet van Boa's zien en herkennen deze ook minder problemen in het buitengebied, waardoor de behoefte om er in te investeren verder afneemt. Bovendien komt er in de wet- en regelgeving minder aandacht voor vergunningverlening, waardoor er een groter beroep op toezicht en handhaving komt. Bij de politie is de nadruk steeds meer komen te liggen op het bestrijden van (zwaardere) criminaliteit en op andere werkzaamheden in het stedelijk gebied (inbraak, vandalisme, burenruzies, ruzies in de relationele sfeer, verkeer en evenementen), zodat de traditionele ‘veldwachter’ al lang uit beeld is verdwenen. De verwachting is –en de uitspraken van de minister bevestigen dit- dat door de reorganisatie naar één centrale aansturing zal deze prioriteitstelling alleen maar worden versterkt (op lokaal niveau kan de “driehoek” burgemeester-officier van justitie-politie wellicht enige tegenkracht bieden in de lokale prioriteitstelling, ook kunnen aanvullend in bovenregionaal afspraken worden gemaakt met het Functioneel Parket). Van de landelijke prioriteiten heeft een relatief klein deel betrekking op het buitengebied, maar dan ook weer inrichtingsgebonden (luchtwassers agrarische bedrijven). In de nieuwe organisatiestructuur zullen de Regionale Milieuteams (RMT's) worden ondergebracht bij de recherche. Het aantal uren voor de taakaccenthouders milieu zal ook worden

verminderd. Deze worden bij de basisteams ondergebracht met 1 – 2 fte. voor een politieregio. Ook wordt de Boa-coördinatiefunctie van de RMT's in de toekomst afgebouwd.

### 3.2.3 De vorming van Regionale Omgevingsdiensten

Door de komst van de omgevingsdiensten verandert het stelsel van milieutoezicht en –handhaving ingrijpend. De RUD-vorming is echter geen panacee voor toezicht en handhaving in het buitengebied.

*Toelichting:* Met de RUD-vorming brengen provincie en gemeenten een deel van hun VTH-taken en personeel onder in drie omgevingsdiensten in Brabant. Hierdoor komen er in principe betere voorwaarden voor het samenwerken en het uitwisselen van informatie. Punt is dat de inbreng van groene en blauwe taken in de RUD's niet is verplicht en dat veel gemeenten dit ook niet doen. Ook gaat de samenwerking in SSiB veel verder dan de samenwerking tussen gemeenten en provincie. De waterschappen, de grote natuurterreinorganisaties, de politie en de NVWA nemen niet deel in de (operationele) samenwerking in de RUD. De noodzaak van een netwerk, aan afstemming en coördinatie blijft hierdoor bestaan. Door de RUD-ontwikkeling houden de huidige opdrachtnemers (SRE, RMB, RMD) op te bestaan. Het ligt in de rede om de omgevingsdiensten die hiervoor in de plaats komen te betrekken in de uitvoering van een eventueel vervolg van SSiB. Door de komst van de omgevingsdiensten ontstaan er kapstokken door ontwikkelingen als de Bestuurlijke Strafbeschikking, eventuele Boa-pool's en een ketenbenadering in de handhaving.

### 3.2.4 Bestuurlijke strafbeschikking en Boa-pool

Door de komst van de Bestuurlijke Strafbeschikking milieu (BSB-m) en de kwaliteitscriteria voor Boa's, kan de Omgevingsdienst kristallisatiepunt zijn voor werkzaamheden op het vlak van SSiB.

*Toelichting:* In 2012 hebben provincie en waterschappen de nieuwe bevoegdheid gekregen van de Bestuurlijke Strafbeschikking milieu (BSB-m). Als de vorming van de omgevingsdiensten een feit is, wordt de RUD-directeur het bevoegde gezag voor de BSB-m. Deze BSB-m is geïntroduceerd door het Openbaar Ministerie (OM), dat zelf primair de zwaardere criminaliteit wil gaan oppakken. Er is een lijst (feitenboekje) opgesteld met enkele honderden delicten, die via de BSB-m moeten worden aangepakt (deze delicten mogen zelfs niet meer op een andere wijze worden opgepakt). Op deze lijst staan tal van overtredingen die ook in het kader van SSiB worden gesignaleerd of afgehandeld. De BSB-m, past in de lik-op-stuk aanpak die het OM bepleit. Het kan een krachtig instrument zijn voor de RUD-directeur, zeker als invoeringsproblemen worden opgelost.

In de kwaliteitscriteria van de KPMG is opgenomen dat de Boa-capaciteit voor VTH-taken een kritische massa van minimaal 3 fte. heeft. In Brabant is er bijna geen gemeente die aan dit criterium voldoet. Dit probleem kan worden opgelost door de Boa-capaciteit te clusteren en bij de omgevingsdienst onder te brengen. In principe is het zowel mogelijk dat de Boa's hierbij in dienst treden van de RUD, dan wel in dienst blijven van hun gemeente. (Door middel van een convenant tussen diverse partijen en de omgevingsdienst.)

### 3.2.5 Ketenbenadering en de relatie met inrichting-gebonden activiteiten en sub-regionale samenwerking

Meer ketentoezicht en –handhaving zijn van toenemend belang om het hoofd te bieden aan zwaardere overtredingen in het buitengebied, zoals het dumpen van asbest. Bij het tegengaan en oplossen van deze overtredingen wordt ook teruggegaan naar de bron, zijnde illegale verbouw/sloop of inrichtinggebonden activiteiten. Een (boven) regionale ketenaanpak is nodig om effectief te handhaven. Er is bij aan SSiB deelnemende instanties behoefte aan verbreding van het project tot inrichtingen in het buitengebied. Hierbij rijst de vraag is of SSiB hieraan alleen door middel van signalering tegemoet moet komen of dat de SSiB-handhavers zelf ook op inrichtingen in het buitengebied gaan handhaven.

*Toelichting:* Het buitengebied wordt een tussen- of eindstation van illegale afval- en grondstromen. Ook m.b.t. stroperij en illegale vogelvangst is er sprake van ketens. Voor SSiB is van belang dat bij toezicht (en handhaving) in het buitengebied de verbinding wordt gelegd met toezicht op inrichtingen en bouw- en sloopactiviteiten. Illegale ketens beslaan vaak een groot gebied en zijn daarom moeilijker op te sporen. Essentieel is dan de samenwerking en uitwisseling op (boven)regionaal niveau waarvoor de opzet van SSiB goede voorwaarden biedt.

In enkele delen van Brabant wordt nagedacht over subregionale gemeentelijke clustering en samenwerking t.a.v. groene handhavingen. Ten opzichte van een nul-situatie van geen samenwerking is dit een verbetering. De kritische massa (opbouw van expertise) en de schaal van het

werkgebied zijn echter minder toereikend voor de complexer wordende keten taken, zoals die door SSiB moeten worden opgepakt. Een dergelijke subregionale aanpak, kan om deze redenen SSiB niet vervangen.

Tenslotte is bij een aantal deelnemende organisaties aan SSiB behoefte aan meer inzet vanuit het project op zogenoemde inrichtingen (bedrijven, installaties of veehouderijen) in het buitengebied. Er wordt een handhavingstekort ervaren. Het idee bij start van SSiB was een focus op niet inrichting gebonden activiteiten, aangezien er voor inrichtingen vaak meer aparte toezichts- en handhavingscapaciteit beschikbaar is. Vooralsnog tenderen de regionale stuurgroepen naar een beperkte signalerende rol van SSiB, mede in het kader van de ketenbenadering. Hierover zullen keuzes gemaakt moeten worden.

## Bijlage 1. Quotes van deelnemers

*"Met onze directe contactpersoon Mandy Putmans hebben wij een goede ondersteuning en contact voor de regel- en wetgeving in het buitengebied. De bereikbaarheid en de bereidheid om problemen op te lossen, zijn prima. Via haar hebben wij weer gemakkelijker contact met het hele team met ieder zijn specifieke capaciteiten. Zij bevorderen ook het totale netwerk in de regio wat ons inzien heel belangrijk is."*

*Martien Rouwen en Jan Terpstra, gemeente Bergeijk*

*"Door de intensieve en open samenwerking onderling merk ik dat we grip krijgen op de leefbaarheid in het buitengebied. Inwoners, ondernemers en recreanten merken dat we zichtbaar zijn in het buitengebied en ook daar een oogje in het zeil houden."*

*Sander Leenders, gemeente Deurne*

*"Het SSiB is een herkenbare en deskundige partij is, altijd te benaderen voor advies en ondersteuning. Ik ben er blij mee."*

*Fons Hermans, Politie Brabant Zuidoost*

*"Het SSiB signaleert weinig tot geen zaken voor ons. De afhandeling van zaken doen we zelf. Dit neemt niet weg dat de contacten onderling wel goed zijn en dat we elkaar weten te vinden waar nodig."*

*Jorn Kerkhof, Waterschap Aa en Maas*

*"De samenwerking met het SSiB is prima. Wij gaan regelmatig samen op pad en geven meldingen aan elkaar door. Zo hebben we vorige jaar bijvoorbeeld samen de grote hennepplantage in een aspergeveld gesignaleerd."*

*Sjaak Smits, boswachter VPR*

*"Met het handhavingsteam buitengebied (SSiB) is een herkenbare en deskundige partij aanwezig die altijd kan worden benaderd voor advies en ondersteuning. Dit heb ik gemerkt bij de samenwerking in een visserijproject."*

*Henk Moers, Sportvisserijbelangen*

*"Om de handhaving in het buitengebied effectief en efficiënt te kunnen uitvoeren is een verregaande versterking van de samenwerking hard nodig. Binnen onze regio vind ik dat we de nieuwe en verruimde mogelijkheden voor de inzet van domein-2 boa's, zowel regionaal als intergemeentelijk, zo optimaal mogelijk met elkaar moeten zien te organiseren. Voor de gemeente Best is dat een belangrijke voorwaarde om ook de toegevoegde waarde van regiohandhavers SSiB veel beter te kunnen benutten."*

*Hans Spooren, gemeente Best*

*"Ervaring had ik helemaal niet. Als nieuwe toezichthoudster wist ik niet wat SSiB inhield en voor mij zou gaan betekenen. Daar ben ik vrij snel achter gekomen. Contacten met de mannen van SSiB., werden al snel gelegd. Door mijn contacten met S.S.i.B. was het voor mij prettig om advies, steun en begeleiding te krijgen."*

*"Vaak ging ik ook een dag met de regiohandhavers mee, om te leren als handhaver in het veld actief te zijn. Regelmatig werden er ook motorcross en stroperijacties, georganiseerd. Voor mij waren dat leerzame ervaringen, waardoor je ook nog prettige contacten kon opdoen met collega's. Ook met de politie kreeg ik door SSiB. meer samenwerking."*

*"Er werden al snel bijeenkomsten voor de Groene Boa's georganiseerd, waar o.a. Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer ook bij aanwezig waren. Je kon op deze manier ervaring en informatie aan elkaar geven."*

*"Pieter is met mij op een zondag ochtend in Keent, om 7.00 uur, gaan posten. Ik hoorde regelmatig op zondagochtend in Keent schieten. Dan is het heel fijn als een collega 's morgens met jou in de kou gaat posten. Je bent niet alleen, wat soms heel belangrijk is."*

*"Het zijn niet alleen loslopende honden die je in het buitengebied aantreft, maar ook bv. jagers die zich 's avonds laat zich nog in het veld begeven. Je staat alleen in het donker, waar nergens huizen staan en dan is het heel fijn om collega's te bellen voor advies."*

*"De samenwerking met SSiB. ervaar ik als heel prettig. Door hen heb ik een netwerk kunnen opbouwen, wat heel belangrijk is voor mij om goed te kunnen functioneren. Je blijft zaken tegenkomen die nieuw zijn en je krijgt ook wel eens meldingen waar je zelf niets mee kan, maar kan deze dan wel doorgeven aan SSiB."*

*Wilma van Genugten, Brabants Landschap*